

KONVENCIJA O PRAVIMA DJETETA

NA JEZIK RAZUMLJIV DJECI

„Prava“ su nešto što svako dijete treba da ima ili da može ostvarivati. Sva djeca imaju ista prava. Ta prava su navedena u Konvenciji o pravima djeteta Ujedinjenih nacija. Ova prava su među sobom povezana i sva su jednako važna. Uvijek kada govorimo o pravima djeteta moramo razmišljati u odnosu na to šta je najbolje za djecu u datoj situaciji, šta je ključno za njihov život i kako da se zaštite i da ne budu povrijeđena. Vi ćete kao djeca, kako rastete dobijati veću odgovornost i mogućnost da pravite svoj izbor, odnosno da ostvarujete svoja prava.

„Konvencija“ je dogovor među različitim zemljama o poštovanju istog pravnog okvira. Tvoja zemlja je ratifikovala Konvenciju o pravima djeteta 26 januara 1990 (kao dio Jugoslavije) i drugog decembra 1993 godine (otkako je postala nezavisna država). To znači da tvoja država treba da osigura da svako dijete ima sva prava iz Konvencije.

Član 1 – Ko ima ta prava?

Svako na uzrast ispod 18 godina je dijete i ima ta prava.

Član 2 – Pravo na nediskriminaciju (Pravo da nema diskriminacije)

Sva djeca imaju ova prava, bez obzira ko su, gdje žive, čime se bave njihovi roditelji, na kom jeziku govore, koja je njihova religija, bez obzira na to dali se radi o dječaku ili djevojčici, koja je njihova kultura, dali imaju invaliditet, dali su bogata ili siromašna.

Ni sa jednim djetetom ne treba postupati nepravedno po bilo kom osnovu.

Član 3 – Sve mora biti u tvom najboljem interesu

Svi trebaju činiti ono što je najbolje za tebe. Kada ljudi i institucije donose odluke, moraju razmisliti kako će njihove odluke uticati na djecu.

Član 4 – Pravo na ostvarenje tvojih prava

Država ima odgovornost da obezbijedi zaštitu tvojih prava. Ona mora pomoći tvojoj

porodici da stvori uslove i sredinu u kojoj ćeš ti moći da rasteš i da ostvariš svoj potencijal.

Član 5 – Pravo da dobijaš uputstva od tvoje porodice

Tvoja porodica ima odgovornost u pomaganju da naučiš kako da ostvariš svoja prava i da obezbijedi poštovanje tvojih prava.

Član 6 – Pravo na život, opstanak i razvoj

Sva djeca imaju pravo na život, a država treba učiniti sve da bi sva djeca mogla opstati i razvijati se.

Član 7 – Pravo na ime i na državljanstvo

Imaš pravo na ime od samog rođenja i ukoliko je moguće- da poznaješ svoje roditelje i da se oni brinu o tebi. Tvoje ime treba biti upisano u matičnoj knjizi rođenih, a samim tim će biti priznato u svim dokumentima. Imaš pravo na državljanstvo (da pripadaš zemlji).

Član 8 – Pravo na identitet

Imaš pravo na svoj sopstveni identitet, državljanstvo, ime i porodične odnose. Niko ti ne smije to oduzeti. Takođe, treba da posjeduješ oficijalni dokumenat kao što je izvod iz matične knjige rođenih, a kasnije i ličnu kartu.

Član 9 – Pravo na porodicu koja brine o tebi

Imaš pravo da živiš sa roditeljima/em, osim u slučajevima kada je to loše za tebe. Imaš pravo da živiš sa porodicom koja brine o tebi. Ako su tvoji roditelji rastavljeni, imaš pravo da održavaš kontakte sa oba roditelja, osim ukoliko ti to ne škodi.

Član 10 – Pravo da ponovo budeš sa svojom porodicom

Kada dijete ili roditelji žive u različitim zemljama treba omogućiti da se kreću među tim zemljama tako što će djeca i roditelji ostati u kontaktu ili će ponovo moći da žive zajedno kao porodica.

Član 11 – Pravo na zaštitu od kidnapovanja

Imaš pravo na zaštitu od nezakonitog iznošenja iz tvoje zemlje, odnosno pravo na zaštitu ako te zadržavaju u inostranstvu, suprotno tvojoj volji.

Član 12 – Pravo da kažeš ono što misliš

Imaš pravo da daš, odnosno da izraziš svoje mišljenje, a odrasli te trebaju saslušati i primiti tvoje mišljenje sa uvažavanjem. Ovo se posebno odnosi na slučajeve kada treba da se donesu odluke koje se tiču tebe.

Član 13 – Pravo na izražavanje na najrazličitije načine

Imaš pravo da otkrivaš stvari i da djeliš svoje mišljenje sa ostalima, putem razgovora, crtanja, pisanja ili na bilo koji drugi način, osim ukoliko to ne povređuje ili vrijeđa druge ljude.

Član 14 – Pravo na svoju vjeru

Imaš pravo da odabereš svoju religiju ili vjeru. Tvoji roditelji ti trebaju pomoći da

odlučiš šta je dobro, a šta loše i šta je ono što je najbolje za tebe.

Član 15 – Pravo na udruživanje i mirno okupljanje

Imaš pravo da se priključuješ ili da formiraš grupe i da zajedno sa drugom djecom i mladim ljudima izražavaš svoje stavove, sve dok to ne povređuje druge.

Član 16 – Pravo na privatnost

Imaš pravo na privatnost. Imaš pravo na zaštitu od napada načina na koji živiš, porodice i stvari koje tebi pripadaju.

Član 17 – Pravo na informacije koje razumiješ

Imaš pravo da dobijaš informacije koje su važne za tvoje blagostanje i to putem televizije, knjiga, radija, novina, kompjutera i drugih izvora. Imaš pravo na zaštitu od informacija i materijala koji su štetni za tebe i na upućivanje pri nalaženju i razumijevanju informacija koje su tebi potrebne.

Član 18 – Pravo da se o tebi brinu tvoji roditelji ili staratelji

Imaš pravo da se o tebi brinu podjednako tvoji roditelji/roditelj. Roditelju/ roditeljima ili tvom staratelju ako ima potrebe treba pružiti pomoć oko brige o tebi i tvog vaspitavanja i razvoja, kao i tvog zbrinjavanja dok su oni na poslu..

Član 19 – Pravo na zaštitu od nasilja

Imaš pravo da dobijaš adekvatnu brigu i zaštitu od povređivanja i maltretiranja, tjelesnog i umnog, bilo da je to od tvojih roditelja ili bilo kog drugog.

Član 20 – Pravo na brigu u porodičnoj sredini

Ako tvoja porodica ne može brinuti o tebi, onda o tebi treba adekvatno brinuti druga porodica ili ustanova koja poštuje tvoju religiju, kulturu i jezik.

Član 21 – Pravo na brigu ako si usvojen/a

Imaš pravo na brigu i zaštitu ukoliko si usvojen/a ili smešten/a u hraniteljsku porodicu, pri čemu će se uvijek voditi računa o tome šta je za tebe najbolje.

Član 22 – Pravo na specijalnu zaštitu ako si izbjeglica

Imaš pravo na specijalnu zaštitu i pomoć ako si izbjeglica (ako si bio/bila prisiljen/a da napustiš dom i da živiš u drugu zemlju) i pritom imaš sva prava iz ove Konvencije.

Član 23 – Pravo na dodatnu podršku ako imaš invaliditet

Ako imaš invaliditet, imaš pravo na dodatnu podršku da bi mogao/la ići u školu, liječiti i razvijati se kako bi vodio/la kompletan i nezavisan život. Imaš sva prava iz ove Konvencije, kao i prava iz Konvencije o licima sa invaliditetom.

Član 24 – Pravo na najbolju zdravstvenu zaštitu

Imaš pravo na najbolju moguću zdravstvenu zaštitu, bezbjednu vodu za piće, dobru ishranu, čistu i bezbjednu životnu sredinu i informacije koje će ti pomoći da budeš u dobrom stanju.

Član 25 – Pravo da se provjeri u kakvim uslovima si smješten/a ako ne živiš kuć

Ukoliko se nalaziš u nekoj ustanovi ili ne stanuješ kući zbog drugih situacija, imaš pravo redovno da se kontroliše dali smještaj daje željeni efekat, dali se poboljšava stanje da bi se utvrdilo dali je on najadekvatniji i najbolji za tebe.

Član 26 – Pravo na socijalnu zaštitu

Imaš pravo na dodatna finansijska sredstva od države ako tvoja porodica zbog materijalnog stanja ima takvu potrebu.

Član 27 – Pravo na životni standard neophodan za tvoj pravilan razvoj

Imaš pravo na hranu, garderobu, bezbjedno mjesto za život i pravo da budu zadovoljene tvoje osnovne potrebe. Treba da živiš u uslovima koji će ti omogućiti pravilan razvoj kao i drugoj djeci.

Član 28 – Pravo na obrazovanje

Imaš pravo na dobro, kvalitetno i besplatno obrazovanje. Trebaju te potsticati da redovno posjećuješ nastavu i da se obrazuješ do najvišeg nivoa. Tvoja škola treba biti bezbjedno mjesto gdje se pri održavanju discipline poštuje tvoje dostojanstvo. Bogate zemlje trebaju pomagati siromašnijim zemljama da nema djece van škola i da se sve više razvijaju tehnike i nastavne metode.

Član 29 – Pravo na obrazovanje koje ti pomaže da razvijaš svoje najbolje osobine i sposobnosti

Obrazovanje treba da ti pomogne da koristiš i razvijaš svoje talente i sposobnosti. Ono, takođe treba da ti pomogne da naučiš kako da živiš u miru, da čuvaš životnu sredinu i da poštuješ roditelje i druge ljude, sopstvenu kulturu i tradiciju, ali i kulturu i tradiciju drugih ljudi.

Član 30 – Pravo na zaštitu tvoje kulture kada se ona razlikuje od kulture većine drugih ljudi

Imaš pravo da naučiš i koristiš jezik tvoje porodice kao i običaje tvoje porodice bez obzira na to dali ih većina ljudi u zemlji u kojoj živiš koriste. Manjinskim i domorodnim grupama je potrebna posebna zaštita ovog prava.

Član 31 – Pravo na igru i odmor

Imaš pravo na odmor, igru i uključivanje u najrazličitijim aktivnostima.

Član 32 – Pravo na zaštitu od rada koji je opasan i koji te sprečava od odlaska u školu

Ne treba ti dozvoliti da vršiš poslove koji mogu biti štetni za tebe, koji su loši za tvoje zdravlje i zbog kojih ne možeš ići u školu. Ako radiš, imaš pravo na bezbjedne uslove za rad i na pravičnu platu.

Član 33 – Pravo na zaštitu od droge

Imaš pravo na zaštitu od droge i od biznisa koji se bavi proizvodnjom i prodavanjem droge.

Član 34 – Pravo na zaštitu od seksualne zloupotrebe

Imaš pravo na zaštitu od seksualne zloupotrebe. Niko ne smije da te dodiruje ili da traži od tebe da pokazuješ dijelove tvog golog tijela. Niko ne smije da traži od tebe da dodiruješ ili da ti pokazuje svoje dijelove tijela. Odrasli treba da te zaštite od ljudi koji žele da ti naškode na ovaj način.

Član 35 – Pravo na zaštitu od kidnapovanja i prodavanja

Nikome nije dozvoljeno da te kidnapuje ili da te prodaje. Država treba učiniti sve da spriječi da se ne bi našao/la u takvoj situaciji u kojoj si doveden/a protiv svoje volje.

Član 36 – Pravo na zaštitu od aktivnosti koje mogu naškoditi tvom razvoju

Imaš pravo na zaštitu od bilo koje vrste eksploatacije (da te iskorištavaju).

Član 37 – Pravo na zaštitu od surovosti i ponižavanja ako si prekršio zakon

Nikome nije dozvoljeno da te kažnjava na surov ili na ponižavajući način ukoliko dođeš u sukob sa zakonom. Nikada te ne trebaju staviti u pritvor zajedno sa odraslim licima i uvijek trebaš imati kontakt sa tvojom porodicom. Kada si lišen/a slobode imaš pravo na pravnu pomoć i imaš pravo da postavljaš pitanja. Sudija ili drugi organ treba pravovremeno donijeti odluku o tvom slučaju.

Član 38 – Pravo na zaštitu za vrijeme rata

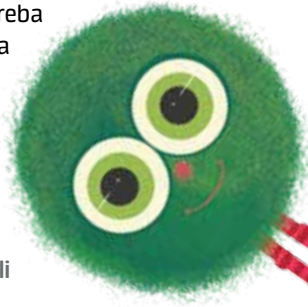
Imaš pravo na zaštitu i slobodu u ratnom stanju. Tvoja vlada ne treba dozvoliti da djeca mlađa od 15 godina idu u vojsku. Ako se nalaziš u ratnoj zoni, trebaš dobiti posebnu zaštitu.

Član 39 – Pravo na pomoć ako su postupali loše sa tobom

Imaš pravo na pomoć ukoliko si bio/la povrijeđen/a, zanemaren/a ili ako su loše postupali sa tobom.

Član 40 – Pravo na pravnu pomoć i fer postupanje u slučaju sukoba sa zakonom

Ako si optužen/a da si prekršio/la zakon, trebaš dobiti pravnu pomoć i fer tretman od ljudi koji rade u pravosudnom sistemu. Pratiće te u zatvor jedino ako se dokaže da si učinio/la teško krivično djelo. Uvijek se trebaju preduzimati mjere za poboljšanje tvog ponašanja u društvu.

Član 41 – Pravo na najbolju zaštitu tvojih prava

Ako zakoni u tvojoj zemlji obezbjeđuju bolju zaštitu tvojih prava od članova ove konvencije, onda se trebaju primjenjivati ti zakoni.

Član 42 – Pravo da poznaješ tvoja prava

Imaš pravo da znaš svoja prava! Odrasli, takođe treba da poznaju ta prava i da ti pomognu da ih ti saznaš.

Članovi 43 do 54 – Ovi članovi daju objašnjenje kako će vlade i međunarodne organizacije kao što je UNICEF raditi da bi obezbijedile tebi i drugoj djeci zaštitu putem ostvarivanja gorenavedenih prava kao prava djeteta.

www.detskiprava.mk

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ
Republika e Magedonisë
AVOKATI I POPULLIT
OMBUDSMAN
Republic of Macedonia

design: www.koma.mk